

Zsidi Vilmos

BEVEZETŐ

Elnök Úr! Tisztelt Konferencia!

A Magyar Felsőoktatási Levéltári Szövetség elnökeként örömmel fogadtam el a meghívást a szegedi tanárképző főiskola megnyitása 80. évfordulója alkalmából rendezett konferencia programjára. Az előadások – a témák, valamint az előadók listáját elolvasva – nagyon sok érdekességet sejtetnek. Különösen annak a ténynek az ismeretében lesznek izgalmasak a témák, hogy éppen egy év-tizeddel ezelőtt 1998-ban – a hazai tanárképzés elindulásának 125., s a képzés Szegedre helyezésének 70. évére emlékezve – jelent meg a Szegedi Tanárképző Főiskola 1873-1998 közötti történetét feldolgozó monográfia és almanach. Ki fog derülni, hogy vannak-e újabb eredményei a történeti kutatásnak, változott-e tematikájában, vagy módszerében a történelmi látásmód.

Tisztelt Konferencia! Vannak olyan épületek, intézmények és számos esetben személyek, amelyek egy-egy településsel szinte asszociatív módon kapcsolódnak egybe. Így jut eszünkbe rögtön Szeged városának említésekor a tanárképző főiskola, illetve gr. Klebelsberg Kunó személye. S ráadásul ez esetben intézmény és személy között is szoros kapcsolat van, hiszen Klebelsberg kultuszminisztertől elválaszthatatlan – sok egyéb más vonatkozás mellett – a tanárképző Szegedre helyezése. Az előrelátó kultúrpolitikus koncepciózus tervei között szerepelt a tanárképzés átalakítása is. A reformelképzelésekben jelentős szerepet játszottak, a Trianon utáni ország lehetőségeiből következően, a takarékosági megfontolások is. 1927-re tulajdonképpen eldőlt a tanárképzés átszervezésének mikéntje: az addig Budapesten külön működő két színvonalas tanárképző intézményt, a Pedagógiumot, valamint az Erzsébet Nőiskolát a szegedi egyetem mellé rendelten vonják közös szervezetbe. Klebelsberg a következő módon érvelt a változtatások mellett az 1927/28. évi költségvetési vitában:

„A polgári iskolai tanárképzés ma Budapesten két önálló főiskolán folyik. A tanárképzésnek a szegedi Ferenc József Tudományegyetemmel való egybekapcsolása nemcsak személyzeti megtakarítást és a két főiskolának összevonását, tehát jelentékeny egyszerűsítést jelent, hanem a polgári iskolai tanárképzés színvonalát is emeli azáltal, hogy az egyetemmel jut kapcsolatba, és abban az egyetemi tanárok is részt vesznek.” Nem véletlen, számos oka volt annak, hogy csak a szegedi egyetemhez került a tanárképzés. Eredetileg mind a négy „kultúrtartomány” székhelyén (Budapest, Debrecen, Pécs és Szeged) működött volna tanárképző, azonban az első 3 helyen felsorolt egyetem képviselői heves ellenállásán e terv elbukott. Így hosszú ideig kizárólag Szegeden folyt polgári

iskolai tanárképzés. A takarékosági elgondolás mellett a kulturális decentralizációra való törekvés is fontos tényező volt Klebelsberg döntésében, ahogy az is, hogy vidéken tartsa a végzett hallgatókat, ezt elősegítendő jobb tehát vidéken végezni a képzésüket. Azt sem hagyható ki a döntés melletti érvek sorából, hogy Szegeden egyaránt működött bölcsészeti és természettudományi kar, szemben a másik két vidéki egyetemmel, így valamennyi szakcsoport képzése megoldható volt. Az egyetem számára is fejlesztési lehetőséget biztosított a hallgató létszám megkettőződése. S végül, de nem utolsó sorban figyelembe kell venni azt aényt is 1927-ben gr. Klebelsberg Kunó Szeged országgyűlési képviselője lett, s elemi politikai érdekévé vált a tanárképző ügyének megnyugtató elrendezése. A változtatások közel két évtizedre, egészen 1947-ig jelölték ki az intézmény működésének kereteit. A felsoroltak szerint Szeged szinte predestinálva volt a tanárképző elhelyezésére. S ez nem túlzás, hiszen korszakokon átívelve is megőrizte presztízsét, a későbbiekben Juhász Gyuláról elnevezett intézmény. Tanárok több nemzedékét nevelte ki, s általuk hatással volt több korszak számos generációjára.

Mielőtt átengedem a terepet a szakszerű és a mélyebben szántó előadások számára, szeretném kiemelni a Szegedi Tudományegyetem fiatal Levéltárának, és nem kevésbé fiatal, ám felkészült levéltárosainak szervező munkáját. A Magyar Felsőoktatási Levéltári Szövetség aktív tagjai Vajda Tamás és Kiss Róbert Károly rendre kiveszik részüket a levéltáros, történelmi szakmai programokból. Képesek voltak immár hagyományt teremteni a szegedi őszi tanácskozások megrendezésével, amelyeken valamely aktuális történelmi kérdés kerül megvitatásra. Sikeres konferenciák hosszú sorát kívánom a fáradhatatlan csapat tagjainak!

E gondolatok jegyében kívánok minden kedves résztvevőnek érdekesítő és gondolatébresztő tanácskozást!

Szeged, 2008. november 18.